Gemeenteraadsverkiezingen 2006 – Memorandum van Natuurpunt afdeling Voorkempen
Gemeente Malle

Inhoud:

Inleiding: de kracht van de gemeente

1. Een participatieve gemeente
2. Goed bestuur
3. Een voorbeeld-bestuur
4. Meer natuur en bos
5. Zorg voor water
6. Kyoto-gemeente – zuinig omspringen met energie
7. Verstandig gebruik van de schaarse ruimte
8. Een veilige en gezonde gemeente

INLEIDING: DE KRACHT VAN DE GEMEENTE

Pleidooien voor een groenere, gezondere gemeente stoten vaak op praktische bezwaren. De gemeente is niet bevoegd voor dit, de gemeente heeft geen geld voor dat. Een ander excuus is dat wat de gemeente doet 'hoogstens een druppel is op een hete plaat'. Waarom zouden wij ons inspannen als de anderen niet meedoen?

Nochtans is de gemeente een cruciaal niveau als het op milieu en natuur aankomt. De grote troef van de gemeente is dat dit niveau het dichtst bij de inwoners staat. De gemeente kan mensen aanspreken op een begrijpbare, zichtbare manier. Berichten over lokale ontwikkelingen en gebeurtenissen worden gretig gevolgd. En de inwoners worden ook sneller met de resultaten van het beleid geconfronteerd.

Zelfs met beperkte middelen, is er veel mogelijk. Anders dan vaak gedacht wordt, zijn meestal niet 'mensen en middelen' de beperkende factor, maar wel durf en ambitie. In de volgende pagina's wijzen we op concrete mogelijkheden en vullen we die aan met voorbeelden uit de gemeente Malle.

En natuurlijk heeft het zin. Zelfs als de andere gemeenten en of andere landen niet meteen volgen, is het in alle opzichten gezelliger, gezonder en veiliger om in een milieubewuste gemeente te wonen. En meestal ook goedkoper.

1. EEN PARTICIPATIEVE GEMEENTE

1.1 Geen milieubeleid zonder participatie

Burgers en verenigingen zijn het menselijk kapitaal van een gemeente. Het loont om hen in een vroeg stadium te betrekken bij het beleid. Door medeverantwoordelijkheid te geven aan bewoners krijgt de lokale dynamiek een kans en wordt "verz(e)uring" tegengegaan. Bewoners kunnen bijvoorbeeld buurtparken beheren of samen energie sparen, een lokale natuurvereniging kan gemeentegrond beheren.

Samenwerken in het beleid betekent niet dat beleidsmakers niet meer hoeven te beslissen. Na een open maatschappelijk debat volgt een doortastende politieke beslissing.

1.2 Stand van zaken

In de voorbije jaren is er een grote stap vooruit gezet in de wettelijke omkadering van de participatie. In verschillende decreten zijn systemen voorzien voor openbare onderzoeken en raadpleging van het publiek. Met betrekking tot de informatieverschaffing betekende het decreet openbaarheid van bestuur een grote stap vooruit.

In veel gemeenten worden grote inspanningen gedaan om de bevolking bij het milieubeleid te betrekken : goede websites, gemakkelijk verteerbare informatie in de gemeentelijke infobladen, acties voor het brede publiek… Ook de Samenwerkingsovereenkomst met het Vlaams Gewest voorziet middelen : in het bijzonder de instelling van de milieuraad.

We moeten verder die weg opgaan. En ook leren uit de vastgestelde problemen. Participatie is hoe dan ook een voortdurend proces en vergt blijvende aandacht. Op geen enkel moment mag de gemeente op haar lauweren gaan rusten.

In het kader van de Samenwerkingsovereenkomst werd in de schoot van de milieubeweging een steunpunt opgericht om de samenwerking tussen de milieubeweging en de lokale besturen aan te zwengelen. Op www.tandemweb.be vind je interessante formats om participatie en samenwerking aan te zwengelen.

1.3 Wat wij van de gemeente verwachten:

[1] Toegang tot informatie

Zonder informatieverschaffing, geen participatie en betrokkenheid. De gemeente moet daarom actief informatie verspreiden over haar natuur- en milieubeleid. En over de toestand van de natuur en het milieu binnen de gemeente.

In Malle biedt de gemeentelijke webstek weinig milieunieuws aan. Over milieuvergunningen wordt wel informatie geboden. Verslagen van de milieuraad zul je echter vergeefs zoeken. Dit was destijds een beslissing van de milieuraad zelf. Belangstellenden kunnen inderdaad een van de leden van de milieuraad contacteren, maar verslagen die via internet te raadplegen zijn, werken mogelijk drempelverlagend.

➲ Natuurpunt Voorkempen vraagt:

- meer communicatie over de werking van de milieuraad naar de inwoners

[2] Participatie

De gemeente moet alle mogelijke inspanningen doen om de verschillende doelgroepen, zoals de gezinnen, de scholen, de bedrijven, de landbouwers, de senioren… bij het milieu en natuurbeleid te betrekken. De verschillende doelgroepen moeten elk op hun manier aangesproken worden. De gemeente kan enerzijds een beroep doen op verenigingen en organisaties. Anderzijds is ook de persoonlijke aanpak zeer belangrijk: info-avonden, gerichte acties… De gemeente moet de bevolking tijdig op de hoogte brengen van plannen en in een vroeg stadium polsen naar voorkeuren en problemen.

Op het vlak van participatie spelen de adviesraden een centrale rol. Inzake natuur- en milieubeleid gaat het in het bijzonder om de plaatselijke milieuraad ('minaraad') en om de GECORO. Voor een goede werking is het wel nodig dat het gemeentebestuur die raden alle kansen en het nodige vertrouwen geeft. De gemeente moet die raden de nodige ondersteuning geven, ze moet de relevante teksten op tijd doorsturen en ze moet de adviesraden feed-back geven over wat er met hun eventuele opmerkingen gebeurt. Het lijkt ook erg zinvol om rond bepaalde « grote » dossiers de minaraad en GECORO samen te zetten. Een belangrijk gegeven is dat in voormelde raden verschillende sectoren en geledingen uit de bevolking samen zitten. Met name de minaraad zou daardoor kunnen uitgroeien tot een 'laboratorium' voor lokaal duurzaam beleid. Dit vergt van alle betrokkenen uiteraard de bereidheid om samen te zoeken naar acties voor meer natuur en een beter milieu in de gemeente. Als iedereen slechts een 'waakhondpositie' inneemt om de (korte termijn)belangen van de eigen sector veilig te stellen, zal duurzaamheid een verre utopie blijven.

In Malle wordt de Gemeentelijke Adviesraad Leefmilieu (GALM) goed ondersteund door de gemeente. Het is op zich toe te juichen dat milieuvergunningsaanvragen worden voorgelegd voor advies, maar het systematisch voorleggen van alle aanvragen zou kunnen leiden tot een verzadiging van de agenda. Veel aanvragen hebben bovendien een erg technisch karakter waardoor de leden van de GALM er weinig kunnen op inspelen. Misschien brengt de nieuwe werkwijze (sedert 2006) om de vergadering voor te bereiden met een kerngroep hier een oplossing. Zoniet moet men de leden een overzicht geven van de lopende vergunningsaanvragen, met de mogelijkheid voor de leden om de agendering van een vergunningsaanvraag te vragen. Belangrijke vergunningsaanvragen worden dan verder automatisch geagendeerd. Een probleem was tot voor kort de oververtegenwoordiging van natuur- en milieuverenigingen in de GALM, waardoor deze het predicaat krijgt van een 'groene club'. Dit doet afbreuk aan de voormelde draagvlakvorming voor lokaal duurzaam beleid. De gemeente onderneemt wel pogingen tot verruiming ; de opname van vertegenwoordigers uit de landbouw is toe te juichen. GALM beschikt over een autonome kas om eigen projecten uit te werken, wat alleszins een positieve zaak is.

➲ Natuurpunt Voorkempen vraagt:

- behoud van de goede ondersteuning van de werking van de GALM, maar nog verder uitbouwen van de werking in de richting van een forum voor duurzaam lokaal beleid

[3] Steun voor natuur- en milieuverenigingen

De gemeente steunt de natuur- en milieuverenigingen die op haar grondgebied actief zijn. Die verenigingen zijn immers een belangrijk element om het gemeentelijk natuur- en milieubeleid te helpen verwezenlijken. Niet alleen zijn het belangrijke kanalen voor de verspreiding van informatie, en spelen ze een belangrijke rol bij de participatie. Door hun activiteiten geven ze allerlei problemen en mogelijkheden een ruimere bekendheid, en bereiden ze de weg voor gemeentelijke milieumaatregelen.

Die steun kan op verschillende manieren : het ter beschikking stellen van een lokaal, het opnemen van activiteiten in een activiteitenkalender, gezamenlijke activiteiten,…

In Malle is er ondersteuning van de werking van de natuur- en milieuverenigingen via de milieuraad. Een subsidie voor de aankoop van natuurgebieden is gewenst aangezien belangrijke delen van de gemeente in VEN- en/of Habitatrichtlijn vallen en bescherming van natuurwaarden er een beleidsprioriteit moet zijn.

➲ Natuurpunt Voorkempen vraagt:

- creëren van een subsidiereglement voor de aankoop van gebieden in de ecologisch waardevolle zones van de gemeente

[4] Andere doelgroepen

De gemeente moet bijzondere inspanningen doen om het gemeentelijke milieu- en natuurbeleid te vertalen naar de doelgroepen. Dit kan onder andere door de hiervoor vermelde 'laboratoriumfunctie' van de minaraad en door het (occasioneel) betrekken van andere raden en verenigingen dan die uit het milieuveld. Via de jeugdraden kunnen jeugdverenigingen en jeugdhuizen uitgenodigd worden om na te denken over afvalpreventie, energiebesparing, natuurlijke inrichting van terreinen… Hetzelfde kan gebeuren in de cultuurraad, de sportraad en of de landbouwraad. Waar er voor die materies geen adviesraden zijn moet rechtstreeks overlegd worden met de afzonderlijke verenigingen die in de gemeente actief zijn.

In Malle worden in 2006 de Klimaatwijken opgestart. De gemeente doet alleszins pogingen tot het bereiken van verschillende doelgroepen, zoals met de zwerfvuilactie. Deze benadering moet onverminderd worden verder gezet.

➲ Natuurpunt Voorkempen vraagt:

- een planmatig en volgehouden doelgroepenbeleid op het vlak van sensibilisering voor natuur en milieu

[5] Natuur- en milieueducatie

De gemeente kan en moet ook een rol spelen inzake natuur- en milieueducatie. Dit kan door zelf initiatieven te nemen of door coördinerend op te treden. De gemeente kadert het belang van milieubescherming en natuurbehoud daarbij zoveel als mogelijk in het ruimere verhaal van duurzame ontwikkeling. Het betrekken van de Derde Wereldraad en zijn lidorganisaties is daarbij noodzakelijk.

De jeugd is daarbij een bijzondere doelgroep. De gemeente voorziet ruimte voor natuur- en milieueducatie in het (gemeentelijke) onderwijs. Algemeen is het pedagogische belang van 'natuurnabije educatie' aangetoond: frequente contactmogelijkheden met natuur op jeugdige leeftijd leiden tot een blijvende positieve attitude naar natuur en milieu. Daarom moet de gemeente er over waken dat in de onmiddellijke woonomgeving en in de nabijheid van jeugdlokalen voldoende natuur behouden blijft. Deze natuur moet van dien aard zijn dat kinderen er hun creativiteit kunnen uitleven en al spelend waardering kunnen krijgen voor natuur.

In Malle ondersteunt de gemeente de natuurgidsen van de lokale afdeling van de *Vereniging voor Milieueducatie in de Provincie Antwerpen* (VMPA) naar aanleiding van de Week van het Bos. In het voor de deelgemeente Oostmalle centraal gelegen domein De Renesse is een speelbos voorzien. Een eerder plan om een natuureducatief centrum te vestigen in het koetshuis in De Renesse strandde op een gebrek aan

financiële middelen. Misschien kan vanuit Malle een inbreng gedaan worden in het onlangs door Kempens Landschap en de gemeente Zoersel aangekochte domein De Welvaart (gemeente Zoersel, vlakbij de gemeentegrens met Malle). De gemeente kan daarbij rekenen op de steun van de natuurgidsen van VMPA.

➲ **Natuurpunt Voorkempen vraagt:**

- verdere ondersteuning van de natuurgidsenwerking

2. GOED BESTUUR

2.1 De relatie tussen goed bestuur ('governance') en milieubescherming

De manier waarop aan natuurbehoud en milieubescherming gedaan wordt, is rechtstreeks afhankelijk van de manier waarop de politieke keuzes tot stand komen, uitgevoerd worden en gehandhaafd worden. Geen efficiënt milieubeleid zonder een efficiënt en behoorlijk bestuur.

Dit betekent niet alleen dat de gemeente over een moderne administratie beschikt. Meer bepaald moeten mensen weten met wat de uitdagingen voor de toekomst zijn. Er moet een langetermijnplanning bestaan waarbinnen kortetermijnbeslissingen kunnen worden gekaderd. De kosten en de baten van het beleid moeten op een redelijke manier verdeeld worden. Wie de regels niet naleeft, mag er niet goedkoper en gemakkelijker vanaf komen dan wie de regels wel naleeft.

2.2 Stand van zaken

De Vlaamse gemeentes en provincies hebben in de voorbije jaren een zeer grote vordering gemaakt op het vlak van dienstverlening en efficiëntie. Toch zijn er zeer grote verschillen tussen de gemeenten. In sommige gemeenten is er nog een zeer lange weg te gaan. Bovendien is 'goed bestuur' nooit een verworvenheid. De ervaring leert dat het tij soms snel kan keren. Op het vlak van de ruimtelijke ordening bijvoorbeeld heerst weer meer en meer een sfeer van alles kan en mag.

2.3 Wat wij van de gemeente verwachten.

[1] De gemeentelijke milieudienst

Er wordt geïnvesteerd in een goed werkende gemeentelijke milieudienst.

➲ **Natuurpunt Voorkempen vraagt:**

- de gemeente moet blijvend over een milieuambtenaar en duurzaamheidambtenaar kunnen beschikken
- de milieudienst moet adequaat kunnen inspelen op vragen betreffende natuur. Samenwerking met Natuurpunt is hier aanbevolen.

[2] Plannen en beleid

Een belangrijk instrument in het gemeentelijke milieubeleid is het gemeentelijke milieubeleidsplan. Het is belangrijk dat dit gemeentelijke milieubeleidsplan zoveel mogelijk meetbare doelstellingen opneemt: aantal hectaren natuurgebied, aantal km heggen, hoeveelheid restafval per inwoner, bespaarde tonnen CO2… Via de gemeente-info, via de website of eventueel via het milieujaarverslag wordt er over de voortgang gerapporteerd.

De gemeente zoekt maximaal naar mogelijke medefinanciering. Op het vlak van natuur kan dit via natuurinrichtingsprojecten. Ook door samenwerking met vrijwilligersverenigingen zoals Natuurpunt kunnen kosten bespaard worden.

Op het vlak van de samenwerkingsovereenkomst ondertekent de gemeente minstens een niveau twee voor alle clusters.

Een belangrijk planningsdocument, dat misschien wat op de achtergrond is geraakt, is het Gemeentelijk NatuurOntwikkelingsPlan (GNOP). Hoewel de gemeente er in principe niet toe verplicht is, is ook **in Malle** er een duidelijke nood aan een herziening van het bestaande, gedateerde GNOP. Bij de opmaak van dergelijke plannen kan Natuurpunt expertise over natuur in de gemeente aanleveren.

➲ **Natuurpunt Voorkempen vraagt:**

- herziening van het Gemeentelijk NatuurOntwikkelingsPlan gekoppeld aan concrete acties

[3] Handhaving

Een goed milieubeleid staat of valt met een goede handhaving. Wat voor zin heeft het tijd te steken in regels en administratie als de wet toch niet afgedwongen wordt ? En voor de inwoners is het weinig motiverend de regels na te leven als anderen die regels telkens opnieuw ongestraft naast zich neer leggen.

De gemeente speelt op het vlak van afdwinging een belangrijke rol. De gemeentelijke milieudienst en dienst ruimtelijke ordening moeten specifiek tot taak krijgen inbreuken in kaart te brengen en op te volgen. Klachten van inwoners over eventuele inbreuken moeten serieus genomen worden, en op eenvormige wijze geregistreerd worden.

De gemeenten moeten ook meer werk maken van preventieve handhaving: er moet meer dan vroeger toezicht worden gedaan los van een klacht of ongeval, bv. naar aanleiding van een vergunningsaanvraag of bij de doorlichting van een bepaalde sector, ... Gemeente en gewest spreken daarvoor een 'minimumniveau' (frequentie en kwaliteit) van preventief toezicht af en maken een planning op van de uit te voeren inspecties.

➲ **Natuurpunt Voorkempen vraagt:**

- ernstig nemen van klachten van inwoners over inbreuken op de natuur- en milieureglementering
- meer werk maken van preventieve handhaving
- sluikstorten op bermen en in bosranden worden doeltreffend aangepakt

3. EEN VOORBEELD-GEMEENTE

Bij het uitstippelen van het beleid en bij de dagelijkse werking moeten gemeenten voortdurend aandacht hebben voor hun voorbeeldrol. Als lokale besturen komen zij het meest in aanraking met de burger. Wat zij doen en hoe zij werken, wordt gezien. Hoe kunnen mensen overtuigd worden om afval te voorkomen, het gebruik van pesticiden stop te zetten of duurzaam te bouwen als de gemeente dat niet zelf doet?

Het consumptiepatroon van gemeenten heeft trouwens niet alleen een voorbeeldwaarde. Lokale overheden zijn een kleine, maar belangrijke speler op de markt. Als zij consequent kiezen voor ecologisch verantwoorde technieken en processen kan dit een grote stimulans betekenen voor de tewerkstelling in ondernemingen die hierop inspelen.

➲ **Natuurpunt Voorkempen vraagt:**

- de gemeente speelt voluit haar rol in het geven van het voorbeeld aan de burgers door consequent te kiezen voor ecologisch verantwoorde producten, technieken en processen

4. MEER NATUUR EN BOS

4.1 Natuur als opstap naar duurzame ontwikkeling

De gemeentes moeten investeren in meer natuur op hun grondgebied. De Vlaamse natuur is sterk bedreigd, en ondanks een aantal hoera-geluiden in de voorbije jaren is de toestand nog altijd verre van rooskleurig. Er zijn zeer veel verschillende initiatieven mogelijk, op maat van plaatselijk budget en eigen situatie. Van de aanleg van een haag tot de inrichting van een natuurgebied. Zelfs kleine initiatieven kunnen een belangrijke impact hebben. Als ze maar doordacht en gericht gebeuren.
Investeringen in natuur zijn ook zeer visueel. Voor mensen dikwijls veel zichtbaarder en gemakkelijker te vatten dan milieuproblematiek. Investeringen hebben een belangrijke signaalwaarde.

Natuurgebieden dicht bij huis bieden de inwoners ook de mogelijkheid om in eigen gemeente tot rust te komen, te wandelen of te spelen. Dit heeft een duidelijke sociale meerwaarde. Natuurgebieden kunnen ook een rol spelen als natuurlijk overstromingsgebied (en dus het overstromingsrisico elders verkleinen). Of voor een buffer zorgen tussen een drukke weg en een woonzone.

4.2 Stand van zaken

Het gaat niet goed met de Vlaamse natuur. Dat wordt in het jongste Natuurrapport nogmaals bevestigd. De Vlaamse natuur verschraalt verder, en als het huidige beleid aanhoudt ziet het er ook in de toekomst niet te best uit.

Het aantal natuurgebieden stijgt langzaam maar zeker. Maar er zijn nog zeer veel blinde vlekken op de kaart. Bovendien houdt de vervlakking buiten de beschermde gebieden aan. De belabberde algemene milieukwaliteit, de versnippering van de open ruimte, de alsmaar voortschrijdende intensivering van de landbouw hebben een enorme impact.

4.3 Aandachtspunten voor de volgende bestuursperiode

[1] Natuurreservaten – natuurgebieden

De verwerving en het beheer van natuurterreinen is en blijft een zeer nuttig en zeer efficiënt middel om bedreigde natuurwaarden te beschermen. Gemeenten kunnen eigen terreinen beheren als natuurgebied en die laten erkennen als natuurreservaat. Dit kan om het even waar, maar natuurlijk bij voorkeur in gebieden met een hoge natuurwaarde. Meestal zijn dat de gebieden die aangeduid zijn als VEN en of als Habitatrichtlijngebied. Er wordt best ook rekening gehouden met uitbreidingsmogelijkheden.

Een andere mogelijkheid bestaat erin om natuur- en bosgebieden in eigendom van de gemeente of het OCMW in beheer te geven van een natuurvereniging.

De gemeente kan ook helpen om bestaande natuurgebieden toegankelijk te maken. Daarvoor zijn doorgaans inrichtingswerken vereist, zoals het aanleggen van wandelpaden. Wat precies mogelijk is hangt voornamelijk af van de grootte van het gebied. Hoe groter het gebied is, des te groter is ook de draagkracht van het gebied, en dus vergroot dan ook de mogelijkheid voor recreatie. Dergelijke natuurgebieden zijn een ideaal instrument om de bevolking te betrekken. Het is een zeer zichtbaar en tastbaar bewijs van de inzet / betrokkenheid van de gemeente.

Een belangrijk natuurgebied **in Malle** is het Klokkeven. Ondanks het statuut van beschermd landschap en habitatrichtlijngebied blijkt de natuurkwaliteit in dit gebied verder achteruit te gaan (vermesting van voedselarme vennen, verbossing van natte heide, ...). Dit gebied leent zich tot het uitvoeren van een gemeentelijke natuurontwikkelingsactie, zo mogelijk in samenwerking met andere partners. Uit het DuLo-Actieplan Molenbeek-Bollaak blijkt dat Malle de intentie heeft een nieuw initiatief op te zetten rond dit terrein. Natuurpunt juicht dit toe en benadrukt de nood aan de bescherming van de kwetsbare habitats in het Klokkeven.

➲ **Natuurpunt Voorkempen vraagt:**

- actieve bescherming van het Klokkeven en omgeving

[2] Verbindingsgebieden

Versnippering is één van de grote bedreigingen voor de Vlaamse biodiversiteit. Er is te weinig ruimte voor de natuur : de natuur is verbrokkeld, en teruggedrongen in te kleine gebieden. En er zijn nauwelijks kwaliteitsvolle verbindingsgebieden. De gemeente moet die verbindingsnatuur versterken, bijvoorbeeld door het herwaarderen van kleine landschapselemeneten, door een natuurvriendelijk berm- en oeverbeheer, door het aanleggen van poelen…

Eventueel kunnen in bijzondere gevallen ook ingrepen in de infrastructuur gebeuren, zoals de aanleg van tunnels en overgangsplaatsen onder wegen.

Bij al die acties kan, en moet, ook samengewerkt worden met eigenaars en gebruikers van de gronden.

In Malle en Zoersel is de Visbeekvallei, die de grens tussen beide gemeenten vormt, in de respectievelijke Gemeentelijke Ruimtelijke Structuurplannen opgenomen als natuurverbindingsgebied. De beek in kwestie vormt de verbinding tussen het natuurgebied dat wordt gevormd door de gebieden De Renesse, Wolfschot en ‘s

Herenbos in Oostmalle ten noorden en Blommerschot ten zuiden (met het erkend natuurreservaat Blommerschot – De Kluis). Hier ligt een belangrijk actieterrein voor beide gemeenten weggelegd. Een waterloopreservaat moet worden ontwikkeld op een strook van b.v. 10 m aan beide oevers. Een dergelijke natuurstrook is zowel verbindingszone als bufferzone. Dit laatste aspect omvat het vrijwaren van het oppervlaktewater tegen inspoeling van meststoffen. Op die manier draagt dit ook bij aan het duurzamer maken van de omliggende landbouwgronden. Het bedoelde waterloopreservaat kan opgenomen worden in gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen die slaan op de betrokken zones.

➲ Natuurpunt Voorkempen vraagt:

- ontwikkeling van een waterloopreservaat langsheen de oever van de Visbeek en de bovenstroomse vertakkingen ervan

[3] Natuur in landbouwgebieden, op bedrijventerreinen en in recreatiegebieden.

De gemeente moet de privé-eigenaars en grondgebruikers aanmoedigen om de natuur ook op hun gronden alle kansen te geven. Dit kan in verloren hoekjes, of vaak zelfs volledig verweven met de hoofdbestemming van de grond. Op het vlak van landbouw bestaan er ondertussen al enkele jaren de zogenaamde beheerovereenkomsten. Dat zijn vrijwillige overeenkomsten waarbij een landbouwer tegen betaling bepaalde maatregelen neemt om het natuur en het milieu te beschermen. De meeste middelen daarvoor komen van Europa en van het Vlaams gewest. Maar op meerdere plaatsen doet ook de gemeente een duit in het zakje. Het is wel belangrijk om eventuele subsidies zoveel mogelijk te verbinden aan duidelijk controleerbare en telbare resultaten.

Ook op industrieterreinen en op recreatiegronden zijn de potenties zeer groot. En er zitten meervoudige win-win situaties in. De gemeente kan en moet hierbij rekening houden bij het verlenen van de vergunning. Maar er moet ook een gericht beleid gevoerd naar de gebruikers van bestaande bedrijven- en recreatieterreinen. Door sensibiliseren, het bekend maken van modelbedrijven en of het uitschrijven van wedstrijden kunnen wellicht heel wat van die gebruikers ertoe aangezet worden om hun terreinen te vergroenen. Iedereen vertoeft graag in een groene omgeving en bovendien is het goed voor het imago. Daarnaast kunnen ook voor deze categorieën specifieke subsidiereglementen uitgewerkt worden.

➲ Natuurpunt Voorkempen vraagt:

- creëren van een reglement voor het afsluiten van beheerovereenkomsten met landbouwers, beroeps- zowel als hobbylandbouwers (voor beroepslandbouwers aanvullend op de gewestelijke beheerovereenkomsten) ; bijzondere aandacht

hierbij voor het herstellen, aanleggen en onderhouden van kleine landschapselementen
- stimuleren van natuurontwikkeling op bedrijven- en recreatieterreinen

[4] Soortbescherming

Elke jaar dikt de lijst van bedreigde en sterk bedreigde soorten aan. Het Natuurdecreet, en ook de Europese regelgeving voorziet dat Vlaanderen (België) maatregelen moet nemen om populaties van soorten en ondersoorten in stand te houden. Dit is het zogenaamde soortenbeleid. Maar dat komt in Vlaanderen niet van de grond. Aan mooie plannen geen gebrek. Maar de uitvoering laat op zich wachten. De gemeente kan hier zeker een rol spelen.

In eerste instantie kan de aandacht gericht worden op bedreigde soorten die tot de verbeelding spreken of op een grote mate van sympathie kunnen rekenen: zwaluwen, vleermuizen,… Met een relatief geringe inzet van middelen kan dikwijls een duidelijk positief resultaat bereikt worden.

Soortbescherming is iets waarmee de gemeente kan uitpakken. Soortbescherming is altijd goed voor de communicatie, en heeft ook een belangrijke voorbeeld-functie.

Soortbescherming kan zeer veel gradaties aannemen . Van zeer gemakkelijk en goedkoop, tot ambitieus. De gemeente kan een paddenoversteek (mee-)organiseren, nestkasten hangen, ijskelders inrichten voor vleermuizen, poelen graven…

Om onnodige rompslomp te vermijden kan daarvoor best aangesloten worden bij lopende activiteiten. In Vlaanderen zijn er honderden vrijwilligersgroepen actief die zich specifiek voor 1 of meerdere soorten inzetten : kerkuilen, vleermuizen, zwaluwen, amfibieën… De meeste daarvan zijn sterk lokaal ingebed en hebben een jarenlange expertise. Daar kan en moet de gemeente gebruik van maken.

➲ Natuurpunt Voorkempen vraagt:

- samenwerking met Natuurpunt voor het opzetten van soortbeschermingsacties naar de inwoners

5. ZORG VOOR WATER

5.1 Stand van zaken

Het afvalwater van vier op tien Vlamingen belandt nog steeds ongezuiverd in de natuur. Het afvalwater dat wel het zuiveringsstation haalt, is vermengd met (proper)

regen- en grondwater. Dat bemoeilijkt de zuivering. Bovendien komt bij elke stortbui ongezuiverd water en slib via overstorten in de beken terecht. De enige oplossing is afkoppelen en aansluiten. Het baart ons zorgen dat de waterkwaliteit van de Visbeek, die in 2004 spectaculaire vooruitgang vertoonde na de ingebruikneming van het vernieuwde waterzuiveringsstation, in 2005 weer 'terug naar af' leek gegaan.

De gemeente moet zich ertoe verbinden om bij nieuwe en ook bij het vernieuwen van rioleringen een gescheiden afvoersysteem voor regenwater en afvalwater te voorzien. Regenwater hoort thuis in grachten. Grote verharde oppervlaktes, drainages, beken en grachten mogen niet afwateren in het rioleringsnet. Ook bij de gezinnen moet het regenwater afgekoppeld worden naar een regenput of naar een tuin. De gemeente moet dergelijke afkoppeling bevorderen, zowel via bewustmaken, via subsidies als via het opleggen van verplichtingen. Het vuile afvalwater moet effectief gezuiverd worden. De gemeente zorgt ook voor controle op de aansluiting van de burger op het netwerk.

➲ **Natuurpunt Voorkempen vraagt:**

- stimuleren van een afkoppelingsbeleid door aanleg van een regenwaterput of van een ecologische tuinvijver

5.2 Ruimte voor water is ruimte voor natuur.

Niet alleen de mens en zijn activiteiten zijn gebaat bij meer ruimte voor proper water. Het kan ook een goede zaak zijn voor de natuur. Want waar ruimte komt voor water, komt ruimte voor natuur.

De gemeente moet nieuwe waterberging benutten voor natuurontwikkeling en versterking van natuur en landschap. De gemeente moet beekvalleien herwaarderen en een plaats geven in de ruimtelijke structuur van de gemeente. Als natuurgebied of als verbindingsgebied (zie 4.3).

6. KYOTO GEMEENTE - ZUINIG OMSPRINGEN MET ENERGIE

Het klimaat verandert, de olieprijzen blijven stijgen en de klassieke brandstofvoorraden raken langzaam op. Tijd om het energiebeleid over een andere boeg te gooien. Stap één is zo weinig mogelijk energie gebruiken. Stap twee is zoveel mogelijk hernieuwbare energie opwekken. De eerste stap dringt meer en meer door op allerlei beleidsniveaus. Daarom vinden wij het tijd om –naar analogie van heel wat Europese steden en gemeenten– een nieuwe stap vooruit te zetten. Iedere gemeente kan kiezen voor een duurzame energievoorziening.

Sinds de vrijmaking heeft de gemeente nog meer mogelijkheden om duurzame energie te gebruiken op haar grondgebied. Wij vragen daarom twee duidelijke acties: ten eerste dat de gemeente de stroom die ze zelf aankoopt vergroent. Groene stroom kopen ondersteunt de ontwikkeling van nieuwe projecten in Vlaanderen. Ten tweede vragen we dat de gemeente acties onderneemt op haar grondgebied om zo veel mogelijk duurzame energie op te wekken: grote of kleine windturbines, biomassaprojecten, zonneboilers, kleine waterkracht, kleine of grote warmtekrachtkoppeling op wijkniveau. Iedere gemeente kan alleen of in samenwerking met andere gemeenten en met haar bewoners, zoeken waar de beste gebieden en gebouwen zijn om projecten op te zetten. Om dan vervolgens die projecten te lanceren.

Positief **in Malle** is alvast dat dit jaar actief promotie wordt gevoerd rond de Nacht van de Duisternis. Hier gaan verstandig energiegebruik en natuurbehoud (wegnemen verstoring nachtdieren) hand in hand. Hopelijk gaat dit initiatief de komende jaren verder.

➲ Natuurpunt Voorkempen vraagt:

- verder zetten van de acties rond de 'nacht van de duisternis'

7. VERSTANDIG GEBRUIK VAN DE SCHAARSE RUIMTE

7.1 De gemeente: een cruciale speler in het ruimtelijke ordeningsbeleid

Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en het nieuwe Decreet Ruimtelijke Ordening betekenden een hele ommezwaai inzake het te voeren ruimtelijk beleid. Ook voor de gemeente. Er kwamen een hoop nieuwe bevoegdheden bij, maar vooral een hoop nieuwe verantwoordelijkheden en uitdagingen. Het belang kan moeilijk overschat worden: een groot deel van het milieu- en natuurbeleid staat of valt met een goede ruimtelijke ordening.

7.2 Stand van zaken

Het Decreet Ruimtelijke Ordening en de structuurplanning brachten hoop op planning en stabiliteit. Maar tot op vandaag blijft het echter vaak zoeken en tasten. Van een consequent doorgevoerde nieuwe aanpak kunnen we zeker nog niet spreken. Inmiddels werden al herhaaldelijk wijzigingen aan het decreet doorgevoerd. Door onhandige aanpassingen aan de onverjaarbaarheid van bouwmisdrijven steekt nu ook weer meer en meer de oude gewoonte van 'alles kan', die aan de basis ligt van de rampzalige Vlaamse ruimtelijke ordening, opnieuw de kop op.

De problemen van versnippering en verder innemen van de open ruimte voor

woningbouw, voor wegenbouw en voor industriegebieden worden geen halt toegeroepen. Er is dan ook nog een lange weg te gaan. De volgende bestuursperiode is daarbij zeker cruciaal. Voor **Malle** komt het er nu op aan de mooie ambities van haar structuurplan in de praktijk te brengen.

7.3 Concrete verwachtingen voor de volgende bestuursperiode

[1] Ruimte voor natuur en milieu

Bij de opmaak van de plannen moeten garanties ingebouwd worden voor het vrijwaren van de natuurlijke structuur. Er moeten natuurgebieden voorzien worden en er moeten natuurlijke verbindingsgebieden aangeduid worden. (zie ook 4.3).

Bij de uitwerking van de eigen plannen besteedt de gemeente bijzondere aandacht aan de VEN-gebieden, de Habitatrichtlijngebieden en de beekvalleien. Vanzelfsprekend respecteert de gemeente ook de ruimtelijke structuurplannen op de drie betrokken bestuursniveaus. Ze moeten aan de basis liggen van alle beslissingen die op gemeentelijk vlak genomen worden.

Er moet van bij het begin voldoend aandacht zijn voor de betrokkenheid van partners, timing en financiële middelen. Anders blijven de mooie plannen wellicht dode letter.

[2] Behoud van de open ruimte

Versnippering is een van de grote Vlaamse problemen. Of het nu gaat om de aanleg van riolering, om het aansluiten op het aardgasnet of om het uittekenen van een natuurlijk netwerk: telkens stoten we op het hetzelfde probleem: de Vlaamse bebouwing is te verspreid. En de open ruimte is te versnipperd.
Om de open ruimte te vrijwaren, moet maximaal gebruik gemaakt worden van inbreiding: het benutten van bestaande industrieterreinen en woonzones, eerder dan het aansnijden of aanduiden van nieuwe gebieden. De beschikbare ruimte moet maximaal benut worden, en waar mogelijk moet er ook aandacht zijn voor meervoudig ruimtegebruik.

Als het aansnijden van nieuwe ruimte toch onvermijdbaar is, moet er over gewaakt worden dat hiervoor de minst kwetsbare ruimte gekozen wordt. In de eerste plaats moet er daarom voor gezorgd worden dat nieuwe bebouwing zo goed mogelijk aansluit bij de bestaande dorpskernen. Rond de bebouwde kern moet een groene gordel getrokken worden, als scheidslijn en buffer tussen bebouwde en onbebouwde zone.

In onze gemeente bevinden zich nog enkele actieve landbouwbedrijven, die mede

zorg dragen voor de open ruimte. Een duurzame landbouw impliceert deels verbreding en verdieping, b.v. door hoevetoerisme of hoeveverkoop. Dergelijke nieuwe activiteiten brengen onvermijdelijk bijkomend verkeer teweeg, op wegen die daar in eerste instantie niet voor geschikt want nooit voor bedoeld geweest zijn. Het vergunnen van bijkomende activiteiten voor landbouwbedrijven moet dit aspect voluit in rekening brengen.

[3] Milieuvriendelijke bouw- en verkavelingsvoorschriften.

De gemeente schrapt alle stedenbouwkundige bepalingen die het duurzaam bouwen of verbouwen bemoeilijken. Bij nieuwbouw en renovatie wordt nauwkeurig toegezien op de bepalingen van het REG-decreet en de uitvoeringsbesluiten. De gemeente streeft er ook naar om via bouwverordeningen en subsidiesystemen zoveel mogelijk andere principes van duurzaam bouwen ingang te doen vinden en of te verplichten. (Zie www.bouwwijzer.be)

De gemeente ziet erop toe dat bedrijventerreinen en verkavelingen duurzaam ingericht worden. Bij nieuwe vergunningen worden de voorwaarden daarvoor opgelegd in de vergunning. Het gaat o.m. over thema's als 'natuur op bedrijventerreinen' en 'gescheiden waterafvoersysteem'.

Ook in Malle wordt de landbouwruimte steeds meer ingenomen door zgn. 'hobbyboeren'. Deze vrij nieuwe categorie van grondgebruikers wordt door de beroepslandbouwers vooral gezien als concurrent inzake grondverwerving. Misschien daardoor worden de hobbyboeren door de gemeenten eerder genegeerd als doelgroep. Het gevolg is dat zich een wildgroei voordoet aan afsluitingen van paardenweiden, kralen en stallingen. Nochtans zorgen de hobbyboeren er in zones met terugtredende beroepslandbouw voor dat de structuur van de open ruimte behouden blijft. De gemeenten moeten via een stedenbouwkundige verordening en de nodige informatiecampagnes het gebruik van eenvormige en landschappelijk verantwoorde perceelsafsluitingen stimuleren. Ook het opnieuw aanleggen van houtige kleine landschapselementen moet bevorderd worden, temeer omdat deze categorie van grondgebruikers niet gebonden is door commerciële randvoorwaarden. Een typegebied voor dergelijke actie is de historische Westmalse heide tussen de dorpskommen van Westmalle en Zoersel. Het gemeentelijk subsidiereglement voor aanplanten en onderhoud van kleine landschapselementen wordt te weinig gepromoot en er wordt dus maar zeer weinig beroep op gedaan.
Een ander aandachtspunt is de gemeentelijke kapverordening. Die moet geoptimaliseerd worden en consequent worden toegepast. Nu is er nog al te veel een *ad hoc* beleid, wat aanleiding kan geven tot willekeur.

➲ Natuurpunt Voorkempen vraagt:

- uitwerken van een stedenbouwkundige verordening voor het plaatsen van afsluitingen rond percelen van hobbylandbouwers
- uitwerken van een stedenbouwkundige verordening voor de ontwikkeling en het behoud van natuurwaarden op bedrijven- en recreatieve terreinen
- actief promoten van het bestaande gemeentelijke subsidiereglement voor aanplanten en onderhoud van kleine landschapselementen
- verbeteren en consequent toepassen van de bestaande stedenbouwkundige verordening inzake kappen van bomen
- inzetten van het instrument van de stedenbouwkundige vergunning en de natuurvergunning voor het behoud van kleine landschapselementen

[4] Controle en naleving

Tijd steken in planning is zinloos, zolang er op het terrein een sfeer heerst van 'alles kan en mag'. Afdwinging en controle zijn dan ook de hoeksteen van een degelijk ruimtelijk ordeningsbeleid. De gemeente draagt daarbij een belangrijke verantwoordelijkheid. De prioriteitennota van 1995 van toenmalig Vlaams minister Baldewijns dient het uitgangspunt blijven voor de oplossing van het probleem van bouwmisdrijven. Bij dit prioriteitenbeleid wordt een onderscheid gemaakt tussen overtredingen in prioritaire, kwetsbare bos- en natuurgebieden en overtredingen in bv. zones voor verblijfsrecreatie.

Tegen bouwwerken die zonder vergunning werden gebouwd in prioritaire zones moet steeds de afbraak met een dwangsom worden gevorderd. Voor overtredingen in niet-prioritaire zones (bv. zones voor verblijfsrecreatie) is een meer gedifferentieerd beleid mogelijk. Tegen hardleerse overtreders die niet zelf een vonnis tot afbraak in een prioritair gebied uitvoeren, moet (opnieuw) ambtshalve worden opgetreden. In prioritaire gebieden kunnen ook geen "zachte" handhavingsmaatregelen zoals een uitdovend gebruiksrecht of bijkomende belastingen worden toegepast. Deze maatregelen komen neer op een verder gedoogbeleid en schuiven het probleem op de lange baan.

Het strenge optreden in prioritaire zones is trouwens zeer terecht. Bouwovertredingen in kwetsbare gebieden hebben immers tal van negatieve ecologische effecten: vernietiging van de vegetatie, watervervuiling, landschappelijke schade, ... Het gaat hierbij niet alleen om het optrekken van illegale constructies, maar ook om illegale reliëfwijzigingen en kappingen.

Een bijzonder aandachtspunt in Malle vormt het instandhouden van de laatste onverharde wegen. Deze worden soms op initiatief van eigenaars of grondgebruikers 'half verhard' waardoor het intussen zeldzaam geworden karakter van deze 'trage wegen' verloren gaat (zie 8.2).

➲ **Natuurpunt Voorkempen vraagt:**

- behoud van de laatste onverharde wegen in de gemeente

8. EEN VEILIGE EN GEZONDE GEMEENTE

8.1 Pesticidenreductie

Pesticiden zijn schadelijk voor de gezondheid maar worden nog steeds veel gebruikt. Openbare besturen tonen nu dat het anders kan, door het pesticidengebruik tegen 1 januari 2015 af te bouwen tot nul. Veel gemeenten slaagden er reeds in om hun pesticidengebruik drastisch te reduceren. In het openbaar groen kan het gebruik met relatief weinig inspanningen worden teruggedrongen. Op verhardingen verloopt de reductie moeizamer en moet er geïnvesteerd worden in omvormingen van bestaande verhardingen en in alternatieve technieken. Door deze inspanning dragen gemeenten niet alleen zorg voor hun eigen werknemers en inwoners maar vervullen ze tevens een belangrijke voorbeeldfunctie.

De gemeente moet bij ontwerp, aanleg en beheer van openbaar groen en verhardingen rekening houden met een beheer zonder bestrijdingsmiddelen. Een goed ontwerp voorkomt veel problemen. De gemeente moet de inwoners op de hoogte brengen van gemeentelijke initiatieven om het pesticidengebruik af te bouwen, en over de voordelen daarvan. En daarnaast moeten inwoners aangemoedigd worden ook het eigen gebruik te verminderen en stop te zetten, via projecten zoals gifvrije wijken, wedstrijden ecologische omvorming van de tuin, informeren over alternatieven voor onkruidbestrijding op verhardingen**.**

➲ **Natuurpunt Voorkempen vraagt:**

- stimuleren van de inwoners om het gebruik van pesticiden stop te zetten of te beperken

8.2 Trage wegen

Trage wegen zijn verbindingen of paden voor niet gemotoriseerd verkeer. In tegenstelling tot “snelle” autowegen, zijn trage wegen in de eerste plaats bedoeld voor wandelaars en fietsers. Er zijn heel wat verschillende soorten trage wegen. Naast de officiële buurtwegen, zijn er ook wandelwegen in bossen, in natuurgebieden, vroegere trein- of trambeddingen, dijkpaden in beheer van polders en wateringen,…

Op dit moment lopen her en der verschillende initiatieven om het gebruik van trage wegen te herwaarderen en te bevorderen. De gemeente moet mee aan de kar van de trage wegen trekken. In elk geval moet vermeden worden dat nog meer trage wegen omgevormd worden tot snelle wegen.

➲ **Natuurpunt Voorkempen vraagt:**

- een actief beleid tot het instandhouden en herwaarderen van de ‘trage wegen’